

Adroddiad Monitro **Blynyddol yr Iaith Gymraeg** **2022-23** **Cyngor Sir Ddinbych**

Cyhoeddwyd Mehefin 2023

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg / This document is available in English

Cynnwys

Cynnwys	2
Rhagair	3
Cyflwyniad	4
Crynodeb Gweithredol	6
Cefndir yr adroddiad	7
Materion sy'n codi yn ystod y cyfnod adrodd	8
Hyfforddiant Cymraeg a Gyflawnwyd	8
Gweithlu dwyieithog	10
Safonau Iaith Gymraeg	18
Cydymffurfiaeth â'r safonau Cyflenwi Gwasanaeth	18
Cydymffurfiaeth â'r Safonau Gweithredu	19
Cydymffurfiaeth â'r Safonau Llunio Polisi	20
Cwynion	21
Sgiliau Cymraeg Cyflogeion	24
Sgiliau Gwranddo a Siarad fesul Gwasanaeth (ac eithrio ysgolion)	26
Sgiliau Darllen a Deall	27
Sgiliau Ysgrifennu	28
Gwersi Cymraeg	29
Recriwtio – Swyddi gwag a newydd	30
Cynnydd gyda fframwaith 'Mwy na Geiriau'	30
Diweddariad Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg	31

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno'r Adroddiad Monitro Blynyddol hwn i chi. Gan fod Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu'r cynllun gweithio'n hyblyg ble mae staff â'r hawl i weithio mewn nifer o ddulliau gwahanol megis gweithio o gartref mae'r defnydd o dechnoleg gwybodaeth wedi'i fireinio'n ofalus er mwyn hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Enghraifft yw'r drefn sydd ar gyfer sicrhau bod cyfarfodydd sy'n cael eu gwe-ddarlledu gydag opsiwn i dderbyn cyfieithu o'r Gymraeg pan fydd cyfrannwr yn defnyddio'r Gymraeg. Mae'r Cyngor yn creu cyfleoedd i staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol, wyneb yn wyneb ac yn rhithiol.

Bydd Strategaeth 5 mlynedd newydd y Cyngor yn caniatáu i'r staff a chwsmeriaid y Cyngor i gyfathrebu boed hynny yn rhithiol, ar lein neu wyneb yn wyneb yn eu dewis iaith. Gobaith y Strategaeth fydd annog rhagor o staff a chwsmeriaid i ddefnyddio'u gwybodaeth o'r Gymraeg, boed hi'n iaith o'r crud neu yn iaith newydd.

Mae gweithredu'r Safonau Iaith yn bwysig ac mae'n deg dweud bod unrhyw enghraifft o'r Cyngor yn methu â gweithredu un neu ragor o'r Safonau yn achos cyfiawn dros sicrhau nad yw'r diffyg hwn yn cael ei ail-adrodd. Yn yr adroddiad hwn, fe welir enghreifftiau o'r camau gweithredu cadarnhaol a gymerwyd gan y Cyngor wrth ymdrin â dau achos allan o dri a ddygwyd i sylw'r Cyngor yn ystod y flwyddyn 2022-23.

Cynghorydd Emrys Wynne

Aelod arweiniol dros y Gymraeg, Treftadaeth a Diwylliant

Cyflwyniad

Mae'n ofynnol ar y Cyngor o dan Safonau'r Gymraeg, a gyflwynwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, gyhoeddi adroddiad blynyddol erbyn 30 Mehefin yn amlinellu'r gwaith a wnaed i gydymffurfio â gofynion y Safonau rhwng Ebrill y 1af a Mawrth 31ain. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar ein hwythfed flwyddyn o weithredu Safonau'r Iaith Gymraeg. Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi ymrwmo'n llwyr i ymateb yn bositif i'r Safonau Iaith ac mae hyn wedi cael ei adlewyrchu ein Strategaeth Iaith Gymraeg 2017-22 yn ogystal â'n Strategaeth Iaith ddiwygiedig am y 5 mlynedd nesaf fydd yn cael ei chyhoeddi o fewn y misoedd nesaf. Rydym yn hollol ymrwymedig at chwarae ein rhan tuag at yr ymdrechion cenedlaethol i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg i filiwn erbyn 2050. [Gweld rhestr lawn o'r Safonau y mae'n ofynnol i ni gydymffurfio â hwy.](#)

Rydym bellach yn gweithredu'r cynllun gweithio'n hyblyg ble mae staff â'r hawl i weithio mewn nifer o ddulliau gwahanol megis: -

- **Wrth Ddesg:** ar gyfer y rheiny sydd yn bennaf yn gweithio yn y swyddfa ac wrth yr un ddesg;
- **Symudol/Hyblyg:** ar gyfer y rheiny sy'n gorfod treulio rhywfaint o amser y tu allan i'r swyddfa;
- **Ar y cyd:** gweithiwr hyblyg neu weithiwr swyddfa sy'n gorfod gweithio o swyddfa sefydliad arall
- **Cartref:** ar gyfer y rheiny sydd fwyaf tebygol o weithio gartref.

Cafodd y trosglwyddo o weithio mewn swyddfeydd i weithio o gartref dros y bedair mlynedd ddiwethaf ei lyfnhau'n sylweddol gan y defnydd o dechnoleg gwybodaeth ac rydym yn parhau i ddefnyddio'r cyfrwng hwn wrth weithredu'r cynllun gweithio'n hyblyg er mwyn hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Mae'r mwyafrif o'n gweithgareddau wedi dychwelyd i fod wyneb yn wyneb ac mae ymdrechion mawr wedi'u gwneud yn ogystal i greu cyfleoedd i staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol, wyneb yn wyneb ac yn rhithiol.

Mae'r dyletswyddau sy'n deillio o'r Safonau yn golygu na ddylai'r Cyngor drin yr iaith Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ynghyd â hybu a hwyluso'r defnydd o'r iaith

Gymraeg, gan ei gwneud yn haws i bobl ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg mewn bywyd bob dydd.

Pwrpas y Safonau yw:

- rhoi mwy o eglurder i sefydliadau ar eu dyletswyddau am yr iaith Gymraeg
- rhoi mwy o eglurder i siaradwyr Cymraeg am y gwasanaethau y medrant ddisgwyl eu cael yn Gymraeg
- sicrhau mwy o gysondeb o wasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd.

o dan y penawdau:

- Cynllunio Gwasanaethau
- Llunio Polisiâu
- Hybu
- Cadw Cofnodion.

Rydym yn parhau i gefnogi'r gweithlu wrth weithredu'r Safonau iaith yn fwy nag erioed ag ein targed yw dyblu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg. Caiff hyn ei wneud trwy hyrwyddo cyrsiau Cymraeg iddynt ddechrau ar eu taith iaith, neu gyrsiau hyder a gweithgareddau mewnol iddynt ddatblygu a meithrin eu sgiliau.

Roedd prif sylw'r Cyngor yn 2022/23 ar adolygu'n Strategaeth bresenol i greu Strategaeth 5 mlynedd newydd ar gyfer Sir Ddinbych trwy gydweithio â gwasanaethau'r Cyngor a Fforwm Iaith Sir Ddinbych. Mae'r Strategaeth wedi ei datblygu o amgylch y weledigaeth o sicrhau fod yr iaith Gymraeg yn iaith ffyniannus sy'n esblygu o fewn cymunedau Sir Ddinbych, yn ogystal ag o fewn ein sefydliad. Ei phwrpas yw esbonio sut yr ydym yn bwriadu mynd ati i greu mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, annog mwy o ddefnydd o'r iaith ac, yn y pen draw, gweld mwy o siaradwyr erbyn 2028.

Rydym wedi creu ein gweledigaeth ar gyfer yr iaith Gymraeg yn Sir Ddinbych.

- Mae'r Cynllun Corfforaethol 2022-27 yn gwneud ymrwymiad cadarn i sicrhau fod y Gymraeg yn iaith ffyniannus ac sy'n esblygu.
- Sir ddwyieithog gan fwyaf yw Sir Ddinbych gyda threftadaeth a diwylliant cyfoethog. Rydym yn falch o hyn ac am i'r balchder hwnnw gael ei adlewyrchu yn ein gwaith dyddiol gyda chymunedau, gyda thrigolion a gyda'n staff.

- Rydym wedi ymrwymo i sicrhau fod egwyddorion y Safonau Iaith yn sail i'r ffordd rydym yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd; rydym am i bobl allu cael mynediad at wasanaethau drwy eu dewis iaith naturiol, ar bob cam o'u bywydau.
- Rydym am ychwanegu at ddiwylliant ac ethos dwyieithog y sefydliad, gan ddarparu cyfleoedd hyfforddi a chymdeithasol i'n staff i weithio yn y Gymraeg ac i gynyddu eu hyder i ddefnyddio'r iaith yn y gweithle.
- Rydym am weithio gyda phartneriaid a'r gymuned ehangach i sicrhau fod y Gymraeg yn iaith ffyniannus yn Sir Ddinbych.

Yn ogystal â'r uchod, mae'r Cyngor wedi parhau i ymateb yn gadarnhaol i'r Fframwaith 'Mwy Na Geiriau' a Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg (rhoddir diweddariad ar y gwaith hwn nes ymlaen yn y ddogfen hon).

Crynodeb Gweithredol

Mae'r Cyngor yn bartner gweithgar o'r Bartner iaith sy'n cael ei arwain gan Fenter Iaith Sir Ddinbych. Mae'r Fforwm yn cynnwys nifer o sefydliadau, lleol a chenedlaethol, sy'n gweithio tuag at hyrwyddo a datblygu'r iaith Gymraeg yn strategol yn Sir Ddinbych.

Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg hyd at 2032 Sir Ddinbych yn cynnwys gwybodaeth am uniad y Grŵp Strategol Cymraeg mewn Addysg presennol gyda Fforwm Iaith y Sir. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae ymdrechion swyddogion y Fforwm Iaith wedi bod ar gyfuno'r Fforwm a Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg gan ddilyn modelau llwyddiannus eraill.

Golyga hyn fod pob cyfarfod yn cael ei rannu'n ddwy ran gydag un rhan yn benodol i Addysg a'r llall yn benodol ar gyfer y Fforwm Iaith. Bydd isafswm o 3 cyfarfod yn ystod pob blwyddyn a bwriedir cael Cadeirydd annibynnol. Prif fanteision y strwythur hyn yw sicrhau bod cyfeiriad strategol clir, lleihau dyblygiad gweithgareddau a chynyddu'r cyfle i randdeiliad gydweithio â'i gilydd.

Rydym wedi creu cytundeb lefel gwasanaeth gyda Menter Iaith Sir Ddinbych gan eu bod yn derbyn cyllid grant blynyddol gennym. Am hynny, mae'r Fenter yn cefnogi'r Cyngor yn ei ymdrechion i hyrwyddo a gwella'r Gymraeg yn Sir Ddinbych trwy ddarparu cefnogaeth ewyllys da yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn cynnwys:-

- Ymarfer siopwr cudd ac adroddiad canlyniadau blynyddol yn ogystal â chanlyniadau'r ffynhonnell data cynradd a fyddai o gymorth i'r Cyngor.
- Cynnal prosiectau penodol a nodwyd ac y cytunwyd arnynt i hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg yng nghymunedau ac ysgolion Sir Ddinbych.
- Mynychu cyfarfodydd is-grwpiau'r Bartneriaeth Strategol Addysg ac yn cyfrannu at y blaenoriaethau yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r Strategaeth Iaith Gymraeg.

Mae gan bob Gwasanaeth yn y Cyngor Bencampwr y Gymraeg gyda chyfarfodydd yn cael eu cynnal bob tri mis i fonitro cynnydd gyda'r Safonau ynghyd â rhannu arferion da a gweithredu fel cyfaill beirniadol. Mae gennym 2 bencampwr ar gyfer pob gwasanaeth. Mae gan yr aelodau ddealltwriaeth trylwyr o anghenion y Safonau a'r strategaeth gysylltiedig yn ogystal â chynnal ymarferion siopwr cudd. Mae sicrhau cydymffurfiaeth lawn â'r safonau iaith yn heriol iawn o ganlyniad i'r mwyafrif yn parhau i weithio gartref ac felly roedd sicrhau 2 aelod o staff ar gyfer pob gwasanaeth yn hanfodol i fonitro'r sefyllfa.

Gwnaed llawer iawn o waith cyfathrebu mewnol i'r Cyngor eto yn ystod 2022-23 gan barhau i atgyfnerthu'r safonau iaith trwy rannu rhestr wirio wrth ohebu, trefnu cyfarfodydd ac ateb y ffôn. Rydym hefyd wedi bod yn rhannu rhestrau geirfa â'r staff gyda seineg i gynorthwyo dysgwyr Cymaeg. Mae'r eirfa wedi bod ar ffurf dogfennau a fideos er mwyn i staff ddod i arfer â sain geiriau a sut i'w ynganu. Rydym wedi bod yn defnyddio diwrnodau cenedlaethol fel pwynt ffocws megis Dydd Santes Dwynwen, Dydd Gŵyl Dewi, Dydd Mawrth Crempog, Dydd Miwsig Cymru, Sul y Mamau, Shwmae Su'mae ac ati.

Cefndir yr adroddiad

Mae llunio adroddiad blynyddol yn rhan o waith sefydliad o hunanreoleiddio. [Gweld y dogfennau sydd gennym yn nodi trefniadau'r sefydliad ar gyfer cydymffurfio â'r safonau, datganiad yr iaith Gymraeg a Strategaeth Iaith Gymraeg 2017-2022.](#)

Gorweddai cyfrifoldeb strategol am yr iaith Gymraeg yn Sir Ddinbych gyda Thîm Gweithredol Corfforaethol y Cyngor. Y Cyfarwyddwr Arweiniol yw Gary Williams, a'r Aelod Arweiniol gwleidyddol yw'r Cynghorydd Emrys Wynne a oedd yn gyfrifol am yr iaith Gymraeg, Treftadaeth a Diwylliant dros gyfnod yr adroddiad hwn. Manon Celyn, Swyddog Iaith Gymraeg y cyngor oedd yn gyfrifol am y gwaith o ymdrin yn weithredol â materion y Gymraeg yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ac os hoffech drafod yr adroddiad dylech

Materion sy'n codi yn ystod y cyfnod adrodd

Hyfforddiant Cymraeg a Gyflawnwyd

Gwelir isod fanylion am nifer / canran y staff sydd wedi cael hyfforddiant yn Gymraeg i lefel o gymhwyster penodol a nifer y staff sydd wedi cael hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith yn ystod 2022-23.

Atodiad 1 - Ymwybyddiaeth iaith (yn cynnwys ysgolion)

Statws	%
wedi'i gwblhau	74
heb ei gwblhau	26

Atodiad 2 - Amrywiol gyrsiau a gynhaliwyd/gwblhawyd yn y Gymraeg

Manylion	Nifer wnaeth fynychu/gwblhau'r cwrs
Diogelu Data	5
Troseddau Casineb	3
Ymwybyddiaeth o ofalwyr	2

Manylion	Nifer wnaeth fynychu/gwblhau'r cwrs
Cyfarfodydd 1 i 1	3
Cyflwyniad i Newid Hinsawdd	3
Llunio Rhestr Fer	1
Presenoldeb yn y gwaith	1
Cydraddoldeb	1
Presenoldeb yn y gwaith	1
Sefydlu gweithiwr newydd	1
Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrair rhywiol	2
Cysgliad	20
Cyfanswm	45

Trefniadau goruchwylio/gwirio

Mae llwyddo i sicrhau dau Bencampwr y Gymraeg o fewn pob gwasanaeth yn rhoi'r cyfle i'r gwasanaethau dderbyn cymorth i wirio dogfennau wrth hybu a hwyluso defnydd o'r Gymraeg, ac mae'r un gefnogaeth yn cael ei rhoi gan y Swyddog Iaith Gymraeg a siaradwyr Cymraeg rhugl o fewn y timau.

Gweithlu dwyieithog

Rydym wedi bod yn gwneud llawer o waith allweddol i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn fewnol ac allanol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf er mwyn sicrhau bod y Safonau Iaith yn cael eu cyflwyno. Dyma rhai o'r prosiectau hynny:

Paned a Sgwrs

Mae'r sesiynau Paned a Sgwrs yn bodoli ers dros bum mlynedd bellach. Sesiynau wyneb yn wyneb oedd rhain cyn covid, gan symud i fod ar-lein yn ystod y pandemig, ac yn parhau i gael eu cynnal yn rhithiol gan fod nifer o staff yn parhau i weithio o gartref yn unol â'r cynllun gweithio'n hyblyg. Mae cyfanswm o 22 aelod o staff yn mynychu'r sesiynau, ond mae'r nifer yn amrywio ym mhob sesiwn. Mae cael sgwrs sydyn dros baned yn helpu pobl wella eu sgiliau cymdeithasol, ffurfio perthynas a gwella eu lles meddyliol a chorfforol. Byddwn yn cyfarfod unwaith yr wythnos am 9yb i drafod pynciau gwahanol i annog staff i ddefnyddio a meithrin sgiliau eu Cymraeg mewn awyrgylch anffurfiol.

Dydd Owain Glyndŵr

Rhannwyd fideo a wnaethom greu i ddangos cysylltiadau Glyndŵr â Sir Ddinbych a lleoedd arwyddocaol o fewn y Sir yn ymwneud â'i hanes. Mae'r lleoedd hyn yn cynnwys Glyndyfrdwy ble'r oedd un o ddau brif lys Glyndŵr yn ogystal â'r ffaith mai o amgylch yr ystadau yma y cymrodd Glyndŵr ei enw; Mwnt yn Llidiart-y-Parc ger Glyndyfrdwy ble cafodd ei gyhoeddi'n dywysog Cymru; Bryn Saith Marchog ble gafodd ffræe gyda Syr Reginald Grey (Arglwydd Dyffryn Clwyd yn Rhuthun) yn ymwneud â thir cyffredin a ddatblygodd i fod yn wrthryfel dros annibyniaeth i Gymru; Rhuthun ble cafodd y dref ei llosgi i'r llawr heblaw am y castell; ymosodwyd hefyd ar Ddinbych a Rhuddlan, ac mae plac ar hen adeilad Natwest yn Rhuthun a gafodd ei ddadorchuddio gan Dafydd Iwan yn 2000 er mwyn nodi 600 mlynedd Glyndŵr. Cawsom adborth gadarnhaol iawn gan staff a llawer yn nodi nad oeddent yn ymwybodol mor arwyddocaol oedd Sir Ddinbych yn hanes Glyndŵr. Mae'r fideo wedi'i gwyllo bron i 2,000 o weithiau. [Gwylwch fideo Owain Glyndŵr ar youtube yma.](#)

Ymgyrch 'Mae gen i hawl'

Ymgyrch genedlaethol yw hon i ddathlu'r gwasanaethau Cymraeg mae Awdurdodau Lleol yn eu cynnig, a'r hawliau sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio â nhw. Roedd

yn gyfle i hyrwyddo gwasanaethau Cymraeg yn Sir Ddinbych ac i geisio cynyddu'r nifer oedd yn dewis eu defnyddio. Mae'r ymgyrch farchnata yn sôn am rai o'r hawliau sydd gan y cyhoedd yn ogystal â staff y Cyngor.

Dydd Santes Dwynwen

Crëwyd cwis am hanes Santes Dwynwen fel rhan o'r dathliadau. Fe'i rhannwyd yn fewnol ac yn allanol ar ein cyfryngau cymdeithasol. Fe wnaethom hefyd greu dogfen o [eirfa Cymraeg perthnasol](#) a seineg i helpu dysgwyr Cymraeg.

Diwrnod Shwmae Sumae

Unwaith eto eleni roeddem yn rhan o ddatliadau diwrnod Shwmae Sumae ar y 15fed o Hydref. Bwriad y diwrnod yw hyrwyddo'r syniad o ddechrau pob sgwrs gyda 'Shwmae' neu 'Su'mae' gyda'r nod i ddangos bod y Gymraeg yn perthyn i bawb – siaradwyr rhugl, dysgwyr neu os ydych yn swil am eich Cymraeg. Fe wnaethom rannu ambell neges ar ein cyfrifon cymdeithasol yn ogystal â rhannu'r fideo gafodd ei chreu gennym o fascot y ddraig goch (Dewi Draig) yn cael ei ffilmio yn ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg y Cyngor. Pasiodd y ddraig bêl rygbi i aelodau eraill o staff ar ôl dweud "shwmae" neu "sumae", yna gwnaeth yr aelodau staff hynny yr un peth. Y syniad y tu ôl i hyn oedd mai'r Gymraeg oedd y bêl rygbi a'n bod yn pasio'r iaith ymlaen. [Gwylwch fideo diwrnod Shwmae Sumae 2020 ar youtube yma.](#)

Dydd Miwsig Cymru

Crëwyd rhestr chwarae o ganeuon Cymraeg i'w rhannu gyda staff a'u hannog i chwarae'r rhestr chwarae gartref, yn y gwaith neu wrth deithio yn y car.

Dydd Gŵyl Dewi

Fe wnaethom rannu gwybodaeth ar ein cyfryngau cymdeithasol am hanes Dewi Sant, [geirfa Cymraeg perthnasol](#) a seineg i helpu dysgwyr Cymraeg yn ogystal â chreu cwis am Dewi Sant gyda gwobr o gacennau cri a phot blodyn cennin pedr i'r enillydd.

Pwyllgor Llywio'r Gymraeg

Mae'r pwyllgor wedi bod yn parhau i gyfarfod ar-lein ac wedi bod yn gwahodd rhai o'n partneriaid i roi cyflwyniad yn y cyfarfodydd ar eu gwaith o fewn y sir. Rydym hefyd wedi bod yn gwahodd aelodau o staff sy'n dysgu Cymraeg i siarad am eu taith iaith a sut mae'r Gymraeg o fantais iddynt o fewn eu swydd a'u bywyd bob dydd.

Rhai o'r pethau eraill yr ydym wedi bod yn eu trafod yw Strategaeth Iaith Gymraeg, Polisi'r Gymraeg, Polisi Dyfarnu Grantiau, Safonau'r Iaith Gymraeg a gweithgareddau Cymraeg sirol a chenedlaethol. Mae'r aelodau wedi newid ar ol yr etholiad.

Logo Iaith Gwaith/Brawddeg ar waelod e-bost

Mae staff sy'n medru'r Gymraeg yn cynnwys logo ar waelod eu llofnod e-bost i adael i gwsmeriaid a chydweithwyr wybod eu bod yn medru'r Gymraeg. Yn yr un modd, rydym wedi datblygu logo ar gyfer dysgwyr sy'n nodi 'Dw i'n dysgu Cymraeg'. Mae nifer fawr o ddysgwyr wedi cynnwys y logo hwn ar waelod eu llofnod e-bost.

Hyrwyddo Safonau'r iaith Gymraeg

Rydym yn parhau i rannu'r dogfennau a grëwyd i hyrwyddo safonau'r iaith Gymraeg i'w rhannu ar dudalen facebook staff y cyngor, ein newyddlen ddyddiol, mewn rwyd a'n system visiontime. Rhestr wirio i staff ydyw i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r safonau gan ddilyn y canllawiau a roddwyd. Mae'r templedi yn cynnwys ateb y ffôn yn ddwyieithog, trefnu cyfarfodydd a gohebu.

Fideos i hyrwyddo'r Gymraeg

Rydym wedi hyrwyddo llawer o fideos sydd wedi'u creu gennym dros y flwyddyn ddiwethaf megis fideo yn ynganu geirfa a [brawddegau Cymraeg defnyddiol ar gyfer cyfarfodydd a sut i ynganu enwau rhai o drefi a phentrefi Sir Ddinbych](#). Mae'r fideos i gyd yn cael eu rhannu'n fewnol ac allanol ar ein tudalen facebook corfforaethol ac wedi cael eu rhannu sawl gwaith gan y cyhoedd.

Polisi Iaith Gymraeg

Rydym wedi creu [Polisi'r Gymraeg](#) newydd (safon 98) sy'n egluro sut y byddwn yn gweithredu'n unol â gofynion y safonau. Mae'n dilyn yr egwyddor bod gan y Gymraeg a'r Saesneg statws cyfartal yn ein gwaith a'n gweinyddiaeth. Mae hefyd yn cydnabod ein cyfrifoldeb i ddiogelu a hyrwyddo'r Gymraeg a datblygu'r defnydd o'r iaith yn allanol ac o fewn y Cyngor gan egluro wrth staff sut i gydymffurfio'n llawn â phob safon.

Polisi Dyfarnu Grantiau

Rydym wedi datblygu [Polisi ar ddyfarnu grantiau](#) yn unol â Safon 94 er mwyn rhoi cymorth i swyddogion i gydymffurfio â'r safonau wrth gyhoeddi grantiau ar ran Cyngor Sir Ddinbych. Nod y polisi yma yw cynorthwyo swyddogion i sicrhau bod yr ystyriaethau

uchod yn elfen integredig o'r broses grantiau yng Nghyngor Sir Ddinbych, yn ogystal â sicrhau bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau (gan gynnwys y Cyngor Llawn / yr Adain Weithredol (Cabinet) / ac Uwch Swyddogion trwy benderfyniadau dirprwyedig) yn ymwybodol o'u dyletswyddau wrth ddod i benderfyniadau.

Newyddlen ddyddiol a negeseuon e-bost

Yn dilyn cyhoeddi ein Polisi gweithredu'r Gymraeg yn fewnol newydd, rydym wedi gwneud ein newyddlen ddyddiol i staff, 'Heddiw yn Sir Ddinbych / Denbighshire Today', yn ddwyieithog yn ogystal ag unrhyw negeseuon e-bost/system sy'n mynd allan i bob un aelod o staff e.e negeseuon larymau tân, negeseuon TGCh ayb. Mae hyn yn rhan o'n hymdrechion i geisio symud i fod yn gyngor sy'n gweinyddu'n ddwyieithog yn y dyfodol.

Eisteddfod yr Urdd Sir Ddinbych

Dychwelydd Eisteddfod yr Urdd i Sir Ddinbych Mai 2022 ar Fferm Kilford ar gyrion Dinbych. Dechreuwyd ar y paratoadau yn 2018, ond o ganlyniad i'r pandemig cafodd yr Eisteddfod ei gohurio 2 waith. Cyngor Sir Ddinbych oedd un o brif noddwyr Eisteddfod yr Urdd a gwnaethom hefyd noddi'r ddwy sioe – sioe gynradd 'Ni yw y byd' a'r sioe uwchradd 'Fi di Fi'. Roedd gennym babell fawr ar faes yr Eisteddfod o dan y thema 'Darganfod Sir Ddinbych'. Roedd sawl adran gwahanol o fewn y babell: -

Theatr - Ar gyfer ysgolion i ymarfer cyn mynd ar y llwyfan gan nad oedd rhagbrofion yn yr Eisteddfod eleni. Roedd yr Urdd hefyd yn cynnal eu derbyniadau yno bob prynhawn o ddydd Llun i ddydd Iau; sesiwn stori gan Fiona Collins ar ddydd Mawrth a Sadwrn; darlleniadau cerddi gan Hywel Griffith a Sian; disgo distaw gyda cwrdd a chyfarch ein masgot, Dewi Draig; adloniant gan Ensemble Dyffryn Clwyd a llawer mwy.

Busnes / Twristiaeth – Yma roedd cyfle i fusnesau'r sir hyrwyddo eu cynnyrch/busnes megis One Planet, Carchar Rhuthun a Nantclwyd y Dre, teithiau cerdded o fewn y sir, gwasanaethau ieuencid hefo gweithgaredd corfforol a llawer mwy.

Celf a chrefft – Roedd artist preswyl, Mari Gwent, yn cynnal gweithdy celf a chrefft trwy'r wythnos gan ddefnyddio deunyddiau naturiol o'r sir. Roedd darn o waith mawr yn cael ei adeiladu ar hyd yr wythnos yn ogystal â chyfle i'r plant greu brws paent naturiol i fynd adre gyda nhw.

Cefn gwlad – Roedd traciau beic y tu allan yng nghefn ein pabell, dŏl blodau gwyllt yn y blaen yn ogystal â phwll tywod i'r plant gael chwarae.

Roedd hi'n Eisteddfod hynod o lwyddiannus gyda chynnwrf a bwrlwm mawr ar y maes ac o fewn y sir ehangach trwy gydol yr **wythnos**.

Arolygon cydymffurfiaeth Gwasanaethau

Rydym wedi creu ffurflen Mesur Perfformiad Gwasanaethau a'i hanfon at yr uwch reolwyr i'w chwblhau ar ran eu hadran. Pwrpas y ffurflen yw i weld os ydym yn parhau i gydymffurfio'n llawn â'r safonau iaith, neu a oes angen mwy o gymorth ar rai gwasanaethau er mwyn bodloni gofynion y safonau.

Ystadegau defnydd gwefan

Gwefan	Nifer o ymweliadau	Nifer yr ymwelwyr
www.sirddinbych.gov.uk	15,836	6,196
www.denbighshire.gov.uk	889,757	329,020
Cyfanswm	905,593	335,216

Strategaeth Iaith Gymraeg

Dros y 2 flynedd ddiwethaf rydym wedi bod yn gweithio ar adolygu ein Strategaeth iaith bresenol ar gyfer y bum mlynedd nesaf (2023-28). Mae hi dros bum mlynedd ers i'r fersiwn gyfredol gael ei chymeradwyo, ac yn ystod y cyfnod yma mae nifer fawr o wellianau wedi'u cyflwyno i hyrwyddo a hwyluso'r Gymraeg yn fewnol ac o fewn y gymuned ehangach.

Rydym yn chwarae ein rhan i gyflawni miliwn o Siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, drwy ddarparu'r Strategaeth Iaith Gymraeg gyda phartneriaid a chymunedau. Mae hyn yn cynnwys:

- Sicrhau fod pawb yn gallu cael mynediad at wasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg yn naturiol, ac ar bob cam o'u bywydau

- Cefnogi plant a theuluoedd yn ystod eu blynyddoedd cynnar i ddatblygu hyder o ran defnyddio'r Gymraeg
- Cefnogi'r defnydd ehangach o'r Gymraeg a dathlu'r diwylliant Cymreig yn y gymuned, gan gynnwys lleoliadau gwaith
- Datblygu diwylliant ac ethos sy'n annog defnydd dyddiol o'r Gymraeg gan aelodau etholedig a staff y cyngor, a darparu hyfforddiant a chyfleoedd cymdeithasol i wella eu hyder yn defnyddio'r Gymraeg
- Datblygu'r gwasanaethau sydd ar gael yn y Ganolfan Gymraeg yn Llanelwy er lles y gymuned ehangach.

Comisiynwyd y Ganolfan Cynllunio Iaith (iaith.cyf) i ysgrifennu adroddiad llwyddaint ar ein Strategaeth bresenol yn unol â Safon 146 a cafwyd adroddiad cyflawn gydag argymhellion defnyddiol ar gyfer y Strategaeth nesaf.

Rydym wedi bod yn cydweithio'n agos gydag adrannau gwahanol o fewn y Cyngor yn ogystal â'r Fforwm Iaith Sirol er mwyn sicrhau fod y Strategaeth yn uchelgeisiol yn unol ac argymhellion y Ganolfan Cynllunio Iaith. Byddwn yn cyhoeddi'r adroddiad yr un amser â'n Strategaeth Iaith o fewn y misoedd nesaf.

Gweithgareddau Cymraeg Llyfrgelloedd Sir Ddinbych

Dechrau Da Sir Ddinbych

Ehangwyd darpariaeth Dechrau Da ymhellach eleni i gynnig rhagor o sesiynnau mewn llyfrgelloedd. Bu 12,185 presenoldeb mewn Amser Rhigwm dros y flwyddyn – mae pob sesiwn yn naturiol ddwyieithog ac yn cyflwyno caneuon a rhigymau Cymraeg i deuluoedd.

Mae'r ddarpariaeth yn greiddiol i strategaeth cyn-ysgol Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg y Cyngor Sir, yn aml yn cynnig y cyswllt cyntaf un gyda'r Gymraeg i deuluoedd gyda babis ifanc. Mewn arolwg mynegodd 49% o'r rhieni eu bod yn teimlo yn fwy hyderus yn y Gymraeg o ganlyniad i fynychu Amser Rhigwm Dechrau Da gyda'u plant bach.

Grwpiau Darllen Cymraeg

Mae grwpiau Sgwrs a Sangria (Llyfrgell Dinbych), Llyfr a Llymed (Llyfrgell Rhuthun), Cylch Darllen Rhuthun (Llyfrgell Rhuthun), a Cylch Darllen Glyndwr (Llyfrgell Corwen) wedi dychwelyd i gyfarfod yn y llyfrgelloedd, a sefydlwyd grwp darllen Cymraeg newydd yn Llyfrgell Llangollen.

Grwp Sgwrsio

Mae'r grwp sgwrsio anffurfiol yn Llyfrgell y Rhyl i annog pobl i ddefnyddio eu Cymraeg a chael sgwrs dros baned.

Sialens Ddarllen Haf 2022: Teclynwyr

Gwelwyd cynnydd yn y nifer o blant gymerodd ran yn y Sialens ddwyieithog, cyfanswm o 2077 o blant. Benthycwyd bron 5,000 o lyfrau Cymraeg yn ystod y Sialens. Roedd gwefan Gymraeg ar gael i gefnogi'r sialens unwaith eto eleni (ariannwyd gan Lywodraeth Cymru) er mwyn i blant hefyd gymryd rhan yn rhithiol. Fel atodiad i'r Sialens cynhaliwyd rhaglen o weithgareddau ar y thema technoleg creadigol trwy gyllido Haf o Hwyl Llywodraeth Cymru, gan gynnwys gweithdai dwyieithog gyda Xplore ac Eleni.

Cylchoedd Ti a Fi / Clwb Cwtsh / Cymraeg i Blant

Eleni gwelwyd dau Gylch Ti a Fi (Mudiad Meithrin) yn cychwyn mewn llyfrgelloedd – yn Llyfrgell y Rhyl ac yn Llyfrgell Rhuddlan. Yn ogystal darparwyd cwrs Clwb Cwtsh yn Llyfrgell Rhuddlan a sesiynnau Cymraeg i Blant yn Llyfrgell Llanelwy i gefnogi rhieni a gofalwyr i ddechrau'r daith gyda'r Gymraeg.

Digwyddiadau awduron

Fis Tachwedd bu Gwyl Ffuglen gyda rhaglen o sgysiau gan awduron gan gynnwys Elen Wyn yn Llyfrgell Dinbych a John Alwyn Griffiths yn Llyfrgell Rhuthun i roi cyfle i ddarllenwyr gyfarfod â'r awduron a'u holi am eu llyfrau. Fel cyfraniad at raglen Gwyl Rhuthun trefnwyd noswaith yng nghwmni'r awdur Rebecca Roberts yn Llyfrgell Rhuthun.

Eisteddfod yr Urdd 2022

Crewyd arddangosfa o lyfrau, lluniau a deunydd archifol mewn sawl llyfrgell i hyrwyddo ymweliad Eisteddfod yr Urdd i'r Sir ym Mai 2022. Cynhaliwyd y seremoni i gyflwyno Cadair y Choron yr Eisteddfod yn Llyfrgell Dinbych ddechrau Mai. Bu nifer o aelodau o staff y gwasanaeth hefyd yn gweithio ym mhabell y Cyngor ar y Maes, ac fe ddarparwyd bore o Amser Rhigwm hynod o boblogaidd gan ein Tîm Dechrau Da ddenodd dwsinau o deuluoedd i'r Eisteddfod na fyddent wedi meddwl mynychu oni bai am yr Amser Rhigwm.

Benthyciadau llyfrau Cymraeg

Benthycwyd 19,521 o eitemau Cymraeg (llyfrau, llyfrau llafar a DVDs) yn ystod 22-23, cynnydd o 29% ar y flwyddyn flaenorol wrth i fenthycwyr ddychwelyd wedi'r cyfnod clo.

Roedd dros 71% o rhain yn lyfrau plant ac yn dangos fod llyfrgelloedd lleol yn cyfrannu'n sylweddol at nod y Cyngor i gynyddu'r nifer o blant sy'n defnyddio'r iaith ac yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Gyda dim ond dwy siop lyfrau Cymraeg yn y sir, mae'r llyfrgell leol yn ffynhonnell arwyddocaol o lyfrau Cymraeg yn y gymuned ar gyfer plant ac oedolion.

Llyfrgell Ddigidol Cymru

Mewn partneriaeth gyda phob gwasanaeth llyfrgell arall yng Nghymru, y Llyfrgell Genedlaethol, Cyngor Llyfrau Cymru a Llywodraeth Cymru, darperir ystod o adnoddau darllen digidol (elyfrau, elyfrau llafar, cylchgronnau) i'w lawrlwytho yn rhad ac am ddim gan aelodau llyfrgell.

Pori

Mae'r ap ddwyieithog PORI yn cynnig mynediad i aelodau i'w cyfrif benthycia i reoli eu benthyciadau a cheisiadau, ac i gatalog y llyfrgell i osod ceisiadau. Mae hefyd yn cynnwys moddi sganio côd bar unrhyw lyfr i weld os oes copi i'w fenthyg o'u llyfrgell leol.

Cyfrifiaduron ac argraffu cyhoeddus

Gosodwyd system reoli newydd ar gyfer cyfrifiaduron cyhoeddus mewn llyfrgelloedd gyda gwefan ddwyieithog am y tro cyntaf ar gyfer archebu ac ar gyfer danfon dogfennau i'w hargraffu dros y we.

Gwasanaeth Cymraeg

Mae 65% o staff y gwasanaeth yn siarad Cymraeg ac mae gwasanaeth Cymraeg ar gael ym mhob llyfrgell. Rhoddir cefnogaeth i staff ddysgu a datblygu eu sgiliau iaith.

Cynllunio'r Gweithlu

Mae disgwyl i bob gwasanaeth greu dogfen Cynllunio'r Gweithlu ac mae disgwyl i'r gwasanaethau gysidro os oes ganddynt ddigon o siaradwyr Cymraeg er mwyn darparu gwasanaeth gwbl ddwyieithog. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cael eu herio gan yr Uwch Dim Rheoli a chynghorwyr parthed cydymffurfiaeth gyda'r Safonau Iaith.

Safonau Iaith Gymraeg

Mae Safonau'r Gymraeg yn disgwyl i'r Cyngor adrodd, yn ei adroddiad monitro blynyddol, ar nifer o ddangosyddion perfformiad allweddol. Rhoddir crynodeb o'r wybodaeth isod.

Cydymffurfiaeth â'r safonau Cyflenwi Gwasanaeth

- Rydym wedi cyfathrebu gyda staff ar ymateb i ohebiaeth, trefnu cyfarfodydd, cyfryngau cymdeithasol, negeseuon e-bost ac ateb y ffôn.
- Rydym wedi atgoffa staff i gyd yn rheolaidd iddynt roi cyfle i bobl gael eu trosglwyddo at siaradwr Cymraeg wrth gysylltu â'r Cyngor.
- Rydym wedi darparu geiriad i staff i'w cynnwys mewn templedi llythyrau, gan roi cyfle i breswylwyr ofyn am ohebiaeth drwy'r Gymraeg yn y dyfodol.
- Rydym wedi cynnwys neges yn neges wedi'i recordio'r Ganolfan Gyswllt yn dweud bod llinell iaith Gymraeg ar gael.
- Rydym yn cofnodi os yw unigolyn yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthym yn y Gymraeg yn unig, a byddwn yn gohebu â'r unigolyn hwnnw yn y Gymraeg yn unig yn y dyfodol.
- Rydym wedi rhoi gwybod i staff sy'n trefnu cyfarfodydd cyhoeddus bod yn rhaid i gyhoeddusrwydd / gwahoddiadau fod yn Gymraeg bob tro, y dylid trefnu cyfieithu ar y pryd ar gyfer pob cyfarfod cyhoeddus ac y dylai trefnwyr cyfarfodydd cyhoeddus atgoffa pobl ar ddechrau cyfarfodydd y medrant gyfrannu yn Gymraeg pe dymunir.
- Mae'r holl ddogfennau ar gyfer y cyhoedd yn ddwyieithog, gan gynnwys deunyddiau hyrwyddo a dogfennau arddangosfa.
- Rydym wedi cynnwys y datganiad ar ein templedi ffurflenni a dogfennau Cymraeg/Saesneg fod y ffurflen/ddogfen ar gael yn Gymraeg/Saesneg hefyd.
- Mae'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen o'n gwefan yn ddwyieithog.
- Ymatebwn yn Gymraeg i bob ffurflen grant a dderbyniwn yn Gymraeg.
- Rydym wedi gwneud ymgyrch hyrwyddo i farchnata cyfrifon cymdeithasol y Cyngor yn Gymraeg.
- Mae arwyddion wedi cael eu gosod mewn prif dderbynfeydd i ddatgan bod croeso i bobl gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae ein holl arwyddion yn Gymraeg ac yn cael eu gwirio.
- Rydym wedi ychwanegu canllawiau pellach a chliriach ar ein gwefan ar sut i wneud cwyn am y Gymraeg

Cydymffurfiaeth â'r Safonau Gweithredu

- Rydym wedi cyflwyno proses Adnoddau Dynol yn gofyn i'r holl staff a ydynt am dderbyn eu contract cyflogaeth yn Gymraeg.
- Mae'r Uwch Dîm Rheoli wedi bod yn anfon negeseuon rheolaidd i'w Gwasanaeth am gyfleoedd i ddysgu Cymraeg yn ogystal â'r gofyniad i gwblhau'r modiwl e-ddysgu gorfodol ar Ymwybyddiaeth y Gymraeg.
- Rydym wedi cynnwys tabl yn ein ffurflenni cais am swyddi sy'n holi beth yw lefel sgiliau iaith Gymraeg yr ymgeisydd
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn gohebiaeth bapur am eu cyflogaeth, ac sy'n cyfeirio atynt yn bersonol, yn Gymraeg.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn gohebiaeth bapur am eu hanghenion neu ofynion hyfforddiant yn Gymraeg.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn dogfennau sy'n disgrifio eu hamcanion perfformiad yn Gymraeg, a darparwn ddogfennau yn Gymraeg os ydynt yn dymuno.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn dogfennau sy'n disgrifio eu cynllun gyrfa yn Gymraeg, a darparwn ddogfennau yn Gymraeg os ydynt yn dymuno.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn ffurflenni sy'n cofnodi ac awdurdodi gwyliau blynyddol, absenoldeb o'r gwaith ac oriau hyblyg yn Gymraeg.
- Gall staff gyflwyno cwynion yn Gymraeg drwy weithdrefn cwynion corfforaethol gyda hyn wedi'i hysbysu i'r holl staff.
- Mae Gweithdrefn Cwynion Corfforaethol y Cyngor eisoes yn nodi bod gan staff hawl i wneud cwyn yn Gymraeg ac i ymateb i gŵyn a wneir amdanynt yn Gymraeg. Mae staff wedi eu hysbysu o'r hawliau hyn.
- Rhoddir cyfle i'r holl staff ofyn am unrhyw gyfarfod yn ymwneud â chwynion yn eu herbyn yn Gymraeg (gyda neu heb ddefnyddio cyfieithydd).
- Bydd cofnod o bob penderfyniad am gŵyn yn erbyn aelod o staff yn cael ei gyhoeddi yn Gymraeg (a chynhelir unrhyw gyfarfod wedyn yn Gymraeg).
- Mae ein polisïau Adnoddau Dynol yn nodi y gall staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn eu herbyn.
- Mae meddalwedd cyfrifiadurol gwirio sillafu a gramadeg wedi'i roi i'r holl staff sy'n siarad neu'n dysgu Cymraeg ynghyd â rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (fel Microsoft Word ac Outlook) yn Gymraeg.
- Rydym wedi cyfieithu testun tudalen gartref ein mewnrwyd i'r Gymraeg.

- Mae bob tudalen ar y fewnwyd sydd â thudalen gyfatebol yn Gymraeg yn cynnwys dolen i'r dudalen iaith Gymraeg honno.
- Crëwyd tudalennau ar y fewnwyd yn darparu gwasanaethau a deunyddiau cymorth er mwyn hybu'r Gymraeg a chynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg.
- Mae'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar y fewnwyd yn Gymraeg.
- Mae'r Cyngor wedi cyflawni asesiad o sgiliau iaith Gymraeg ei staff drwy hunanasesiad yn dilyn y Fframwaith newydd.
- Mae'r Cyngor yn hyrwyddo pob cyfle yn ystod oriau gwaith i staff fynychu cyrsiau iaith Gymraeg sylfaenol.
- Mae'r Cyngor yn rhoi cyfle i staff sydd am barhau â'u hyfforddiant iaith Gymraeg sylfaenol i dderbyn hyfforddiant pellach.
- Mae'r Cyngor wedi datblygu modiwl e-ddysgu i godi ymwybyddiaeth staff o'r iaith Gymraeg.
- Mae gwybodaeth i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg yn cael ei rhoi i bob aelod newydd o staff.
- Rydym wedi darparu logo iaith gwaith a geiriad i staff eu defnyddio yn eu llofnodion e-bost i hysbysu pobl os ydynt yn siaradwyr Cymraeg rhugl neu'n ddysgwyr.
- Rydym wedi creu dogfen hunanasesu newydd i fesur perfformiad gwasanaethau o ran Safonau'r Iaith Gymraeg. Mae pob un adran o fewn y cyngor wedi cwblhau'r holiadur sy'n holi beth yw lefel eu cydymffurfiaeth â'r Safonau fel ein bod yn cael darlun cyflawn o'n cydymffurfiaeth ar draws y cyngor, bod yn ymwybodol o'r gwendidau/cryfderau a ble sydd angen atgyfnerthu'r safonau.

Cydymffurfiaeth â'r Safonau Llunio Polisi

- Rydym wedi hysbysu rheolwyr i ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn ei gael ar y cyfleoedd i staff ddefnyddio'r Gymraeg, a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- Pan fydd polisi newydd yn cael ei lunio neu'i ddiwygio, rydym yn sicrhau bod yr holl reolwyr yn gwybod am yr angen i ystyried effeithiau penderfyniadau polisi ar yr iaith Gymraeg.
- Rydym wedi creu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol er mwyn hybu a hwyluso defnyddio'r iaith ac mae'r ddogfen hon wedi'i chyhoeddi ar ein mewnwyd.

- Rydym wedi creu Polisi ar ddyfarnu grantiau er mwyn cynorthwyo swyddogion i sicrhau bod yr ystyriaethau uchod yn elfen integredig o'r broses grantiau yng Nghyngor Sir Ddinbych.

Cwynion

Dosbarth o Safonau	Cwynion a dderbyniwyd yn uniongyrchol
Cyflenwi gwasanaethau	1
Llunio polisi	0
Gweithredu	0

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
Ebrill 2022	1. Achwynydd wedi derbyn e-byst a galwadau ffôn yn Saesneg gan swyddog cynllunio'r Cyngor.	Achwynydd wedi derbyn e-byst a galwadau ffôn yn Saesneg gan swyddog cynllunio'r Cyngor, a hynny er bod y swyddog cynllunio gwreiddiol wedi bod yn siaradwr Cymraeg, ac wedi gohebu yn Gymraeg gyda'r achwynydd.	<p>Mae'r Adran Gynllunio (gan gynnwys yn benodol y Tîm Rheoli Datblygu sy'n ymdrin â Cheisiadau Cynllunio ac Achosion Cydymffurfiaeth Cynllunio) wedi adolygu'n llawn eu prosesau ar gyfer ymdrin â gohebiaeth a gyflwynir yn Gymraeg.</p> <p>Mae hyn yn cynnwys pob cais cynllunio, sylwadau arnynt a chyflwyno ffurflenni "Rhoi gwybod am achos o dorri rheolau cynllunio".</p> <p>Roedd yr adolygiad yn cynnwys y canlynol:- 14/9/22 - Cyfarfod rhwng Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaeth Cefn Gwlad; Rheolwr Datblygu; Swyddog</p>

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
			<p>laith Gymraeg; Swyddog Cwynion Statudol a Chorfforaethol - adolygu llythyr Comisiynydd y Gymraeg (CYG) a thrafod yr holl Safonau laith Gymraeg perthnasol a champau gweithredu arfaethedig.</p> <p>Yn dilyn ymlaen o'r uchod, rhaeadrwyd llythyr CYG a champau gweithredu pellach i'r Tîm Arwain Gwasanaeth, y Tîm Rheoli Datblygu (Rheolwyr) a darparwyd nodiadau atgoffa ym mhob cyfarfod un i un gyda staff yn y Tîm Rheoli Datblygu.</p> <p>24/10/22 - Defnyddiwyd yr achos CYG penodol a amlygodd y mater lle'r oedd gohebiaeth yn rhanol Saesneg ond yn bennaf yn Gymraeg fel astudiaeth achos yn ystod y Gynhadledd Achos Rheoli Datblygu.</p> <p>24/10/22 – Aeth y Gynhadledd Achos Rheoli Datblygu sydd wedi cael ei grybwyll uchod hefyd drwy'r modd y mae angen i staff yn y tîm cynllunio ganfod dewis iaith ar alwadau ffôn ac o fewn unrhyw ohebiaeth ysgrifenedig. Dylid rhoi nodiadau ar unrhyw gofnodion cynllunio electronig a gedwir ar gyfer yr achos penodol hwnnw er mwyn sicrhau bod staff eraill sy'n delio â'r achos yn ymwybodol. Gellir defnyddio'r tab perthnasol o fewn y System EDRM i nodi hyn ac atgoffwyd staff o hyn.</p> <p>Mae'r cyngor wedi creu rhestr wirio ar gyfer staff i'w</p>

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
			<p>ddefnyddio pan maen't yn ateb y ffôn yn ogystal â rhannu negeseuon yn egluro bod angen ymdrech rhagweithiol i ganfod dewis iaith unrhyw gwsmer sy'n galw rhif ffôn llinell uniongyrchol adrannau ac aelodau staff Cyngor.</p>
	<p>2. Oedi yn ymateb i gais Rhyddid Gwybod-aeth</p>	<p>Honiad bod swyddog y Cyngor wedi dweud wrth yr achwynydd bod oedi yn ei gais Rhyddid Gwybodaeth gan fod y cais wedi ei wneud yn Gymraeg.</p>	<p>Dyfarnodd y Comisiynydd nad yw'r Cyngor wedi methu cydymffurfio â'r safon felly nid oedd ymchwiliad pellach i'r honiad.</p>
	<p>3. Achwynydd yn derbyn e-byst Saesneg yn unig gan y Cyngor</p>	<p>Derbyniodd yr achwynydd e-byst Saesneg yn unig gan y Cyngor mewn ymateb i ebost Cymraeg.</p>	<p>Dros y 12 i 18 mis nesaf, bydd y Cyngor yn adolygu'r ffordd y mae ei systemau ar gyfer y cyhoedd yn cynhyrchu e-byst/ymatebion awtomatig. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn rheoli ac yn gweithredu nifer o systemau sy'n darparu'r gallu i gynhyrchu gohebiaeth awtomatig gyda'r cyhoedd. Rydym yn cydnabod nad yw rhai o'r systemau hyn yn anfon e-byst/ymatebion awtomatig dwyieithog trwy ddyluniad, ond yn hytrach yn anfon ymatebion e-bost awtomatig yn yr iaith a bennir gan ddewis y cwsmer o ran mynediad at ein gwasanaethau.</p> <p>Er enghraifft, bydd cwsmeriaid sydd ar hyn o bryd yn dewis cwblhau trafodion ar-lein Cymraeg drwy ein gwefan yn derbyn</p>

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
			<p>cydnabyddiaeth awtomatig yn Gymraeg.</p> <p>Yn yr un modd, bydd cwsmeriaid sy'n dewis cwblhau trafodiad ar-lein Saesneg yn cael cydnabyddiaeth awtomatig yn Saesneg. Mae'r Cyngor yn gweithredu dau barth gwefan corfforaethol i gefnogi hyn: www.sirddinbych.gov.uk a www.denbighshire.gov.uk.</p>

Sgiliau Cymraeg Cyflogeion

Cyflwynir isod y wybodaeth sydd gan y Cyngor yn bresennol. Bwydir y wybodaeth yma'n ôl i'r gwasanaethau fel bo'r Penaethiaid Gwasanaeth yn gallu cynllunio eu gweithluoedd.

Canlyniadau Corfforaethol yn unig (ac eithrio ysgolion)

Lefel	Gwrando a siarad		Darllen a deall		Ysgrifennu	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Lefel 0	288	12.09	353	14.82	556	23.34
Lefel 1	758	31.82	737	30.94	594	24.94
Lefel 2	243	10.20	193	8.10	199	8.36
Lefel 3	121	5.08	121	5.08	117	4.91
Lefel 4	132	5.54	147	6.17	87	3.65

Lefel	Gwrando a siarad		Darllen a deall		Ysgrifennu	
Lefel 5	134	5.63	124	5.21	106	4.45
Dim gwybodaeth	706	29.64	707	29.68	723	30.35
Cyfanswm	2382	100	2382	100	2382	100

Sgiliau Gwrando a Siarad fesul Gwasanaeth (ac eithrio ysgolion)

Gwasanaeth	Lefel 0		Lefel 1		Lefel 2		Lefel 3		Lefel 4		Lefel 5		Dim gwybodaeth	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd	73	3.06	169	7.09	46	1.93	28	1.18	26	1.09	21	0.88	183	7.68
Cymorth Corfforaethol - Pobl	9	0.38	40	1.68	12	0.50	6	0.25	12	0.50	13	0.55	27	1.13
Cymorth Corfforaethol - Perfformiad, Digidol ac Asedau	16	0.67	47	1.97	23	0.96	11	0.46	8	0.34	9	0.38	22	0.92
Addysg a Phlant	31	1.30	92	3.86	35	1.47	17	0.71	18	0.76	27	1.13	126	5.29
Cyllid ac Archwilio	3	0.13	28	1.18	6	0.25	5	0.21	5	0.21	6	0.25	45	1.89
Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	103	4.32	226	9.49	54	2.27	29	1.22	23	0.97	20	0.84	192	8.06
Tai a Chymunedau	22	0.92	78	3.27	33	1.39	14	0.59	24	1.01	20	0.84	38	1.60
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	31	1.30	78	3.27	34	1.43	11	0.46	16	0.67	18	0.76	73	3.06
Cyfanswm	288	12.09	758	31.82	243	10.20	121	5.08	132	5.54	134	5.63	706	29.64

Sgiliau Darllen a Deall

Gwasanaeth	Lefel 0		Lefel 1		Lefel 2		Lefel 3		Lefel 4		Lefel 5		Dim gwybodaeth	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd	99	4.16	156	6.55	35	1.47	24	1.01	27	1.13	22	0.92	183	7.68
Cymorth Corfforaethol - Pobl	11	0.46	37	1.55	13	0.55	6	0.25	11	0.46	14	0.59	27	1.13
Cymorth Corfforaethol - Perfformiad, Digidol ac Asedau	15	0.63	54	2.27	16	0.67	9	0.38	10	0.42	9	0.38	23	0.97
Addysg a Phlant	36	1.51	93	3.90	26	1.09	18	0.76	25	1.05	22	0.92	126	5.29
Cyllid ac Archwilio	5	0.21	25	1.05	7	0.29	3	0.13	8	0.34	5	0.21	45	1.89
Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	121	5.08	215	9.03	49	2.06	26	1.09	24	1.01	18	0.76	192	8.06
Tai a Chymunedau	26	1.09	83	3.48	21	0.88	22	0.92	23	0.97	19	0.80	38	1.60
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	40	1.68	74	3.11	26	1.09	13	0.55	19	0.80	15	0.63	73	3.06
Cyfanswm	353	14.82	737	30.94	183	8.10	121	5.08	147	6.17	124	5.21	707	29.68

Sgiliau Ysgrifennu

Gwasanaeth	Lefel 0		Lefel 1		Lefel 2		Lefel 3		Lefel 4		Lefel 5		Dim gwybodaeth	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd	152	6.38	107	4.49	37	1.55	23	0.97	13	0.55	16	0.67	198	8.31
Cymorth Corfforaethol - Pobl	21	0.88	31	1.30	14	0.59	9	0.38	7	0.29	10	0.42	27	1.13
Cymorth Corfforaethol - Perfformiad, Digidol ac Asedau	38	1.60	35	1.47	19	0.80	8	0.34	5	0.21	9	0.38	22	0.92
Addysg a Phlant	61	2.56	80	3.36	27	1.13	17	0.71	10	0.42	24	1.01	127	5.33
Cyllid ac Archwilio	16	0.67	17	0.71	8	0.34	4	0.17	6	0.25	2	0.08	45	1.89
Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	145	6.09	202	8.48	50	3.0	24	1.01	18	0.76	16	0.67	192	8.06
Tai a Chymunedau	54	2.27	62	2.60	21	0.88	21	0.88	15	0.63	18	0.76	38	1.60
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	69	2.90	60	2.52	23	0.94	11	0.46	13	0.55	11	0.46	74	3.11
Cyfanswm	556	23.34	594	24.94	199	8.36	117	4.91	87	3.65	106	4.45	723	30.35

Fframwaith Sgiliau Iaith Gymraeg

Rydym yn parhau i weithredu'r Fframwaith sydd yn ffordd syml i staff hunan asesu eu sgiliau iaith yn seiliedig ar y mathau o dasgau cyfathrebu (darllen, ysgrifennu, siarad a deall) y gallent eu cyflawni trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn ffordd effeithiol o fedru monitro pa lefel o sgiliau sydd eu hangen ar gyfer y swydd a pha gwrs y bydd gweithwyr ei angen er mwyn symud i'r lefel nesaf. Mae dilyn y fframwaith hwn yn ein galluogi i gefnogi gweithwyr ar eu taith iaith er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl.

Gwersi Cymraeg

Dyma'r nifer o aelodau staff y Cyngor fynychodd wersi Cymraeg drwy gynllun 'Cymraeg Gwaith' gan Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol:-

Lefel	Nifer
Cwrs Blasu	6
Mynediad	13
Sylfaen	2
Canolradd	0
Uwch	1
Hunan Astudio	2
Cyfanswm	24

Mae cyrsiau blasu Cymraeg 10 awr ar-lein ar gael i'r rheiny sydd eisiau dechrau ar eu taith iaith. Mae'r cyrsiau hyn yn cyflwyno geirfa ac ymadroddion pob dydd ac maen nhw ar gael i bawb, yn rhad ac am ddim. Mae rhai cyrsiau wedi eu teilwra ar gyfer gwahanol sectorau sef y sector iechyd, gofal, gwasanaethau cyhoeddus, athrawon, penaethiaid, twristiaeth, manwerthu, twristiaeth Cymru, sefydliad y marched a gwybodaeth am y Gymraeg sydd wedi'i deilwra ar gyfer Darparwyr Gofal Plant.

Recriwtio – Swyddi gwag a newydd

Dyma fanylion am nifer/canran y swyddi a hysbyswyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022/2023. Roedd gennym y gofynion iaith Gymraeg canlynol ar ein swyddi gwag a hysbysebwyd ar gyfer swyddi dan gontract:

Dynodiad	Nifer y swyddi fesul categori iaith	% y swyddi fesul categori iaith
Hanfodol	128	11
Dymunol	1060	89
Ddim yn angenrheidiol	5	0
Cyfanswm	1193	100

Cynnydd gyda fframwaith ‘Mwy na Geiriau’

O fewn Gwasanaethau Cymdeithasol Sir Ddinbych mae ymrwymiad clir i gyflawni newid a gwella gwasanaethau er mwyn sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn elfen allweddol o ofal, gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan y sector annibynnol. Mae'r gwaith wedi'i ategu gan Fframwaith Strategol 'Mwy na geiriau' (2022-27)

Mae'r camau y mae tîm Gwasanaethau Oedolion Sir Ddinbych wedi'u rhoi ar waith yn ystod 2022-23 yn cynnwys darparu manylion ar sut mae gwasanaethau ar hyn o bryd yn diwallu anghenion siaradwyr Cymraeg ochr yn ochr â gwaith i sicrhau gwelliant. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys cyfarfod â thimau gwasanaethau Oedolion yn unigol er mwyn trafod a rhannu arfer gorau wrth ddarparu gwasanaethau Cymraeg a sut i wneud y "Cynnig Rhagweithiol". Mae'r gwaith hefyd wedi cynnwys trafod a datrys unrhyw heriau sy'n bodoli o fewn yr adrannau wrth iddynt fynd ati i ddiwallu anghenion siaradwyr Cymraeg.

Yn ogystal ar draws yr Adrannau Oedolion a Plant, wrth wneud atgyfeiriad neu geisio cyngor dros y ffôn, mae'r Gwasanaeth Gateway a'r Pwynt Mynediad cyntaf (SPoA) yn cynnig y dewis i alwyr siarad â rhywun yn Gymraeg. Yn ogystal atgoffir staff yn rheolaidd o ofynion Safonau'r Gymraeg. Mae pob neges cyfryngau cymdeithasol yn ddwyieithog ac mae ffurflenni adborth sy'n ceisio barn yn ddwyieithog.

Cefnogir a datblygir sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu presennol trwy ddarparu gwybodaeth am yr ystod o hyfforddiant iaith sydd ar gael (cyrsiau Cymraeg gwaith) a chynnig cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg gynyddu eu hyder wrth gyflwyno gwasanaethau'n Gymraeg. Yn ogystal comisiynwyd y cyrsiau canlynol yn benodol ar gyfer staff sector Gofal Cymdeithasol yn ystod 2022-23, sef: cwrs blasu'r Gymraeg, cwrs cyfarch y cyhoedd a chwrs canolradd.

O fewn y tîm Datblygu'r Gweithlu, rydym yn parhau yn ein cylchlythyr misol i rannu gwybodaeth sy'n hybu ac hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ym maes Gofal. Rydym hefyd yn parhau i ddatblygu ein gwefan hyfforddiant sy'n cynnwys manylion am sut y gall Darparwyr Gofal a phartneriaid ddatblygu eu gwasanaethau Cymraeg. Mae'r wefan yn cynnwys gwybodaeth am adnoddau amrywiol i annog, cynorthwyo a chefnogi staff i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg, gan gynnwys dolenni ac adnoddau i hybu'r Gymraeg o fewn gofal cymdeithasol a gwybodaeth am y cynnig rhagweithiol a Mwy na Geiriau.

<https://www.denbighshire.gov.uk/cy/iechyd-a-gofal-cymdeithasol/datblygu-a-hyfforddir-gweithlu/cymraeg-mewn-gwaith-gofal-cymdeithasol.aspx>

Enillodd ein Rheolwr Gwasanaeth Cyngor Sir Ddinbych, sef Alaw Pierce, y wobwr 'Gofalu yn y Gymraeg' mewn seremoni gwobrwyo Cenedlaethol a drefnwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru. Drwy gydol ei gyrfu, mae Alaw wedi cefnogi'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle ac wedi annog diwylliant lle gall staff ddefnyddio'r Gymraeg yn gyfforddus yn y gwaith

[. https://socialcare.wales/the-accolades/2022-accolades-awards-ceremony-winners-and-finalists](https://socialcare.wales/the-accolades/2022-accolades-awards-ceremony-winners-and-finalists)

Diweddariad Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg

Deilliant 1

Cam Gweithredu: - Mwy o blant meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Cynyddu argaeledd lleoedd cyfrwng Cymraeg

Cynlluniau cyfalaf gofal plant.

Canolfan y Dderwen – Mae'r gwaith adeiladu ar y safle wedi ail ddechrau yn dilyn yr oedi o ganlyniad i gwmni RL Davies fynd i ddwylo'r gweinyddwyr. Bydd y gwaith mewnol yn cael ei gwblhau yn barod i dderbyn plant ym mis medi. Mae'r Ganolfan wedi penodi arweinydd i'r Cylch Meithrin newydd a mae 2 fws mini trydan eisoes yn cludo plant i Ysgol Dewi Sant.

Bydd budd-ddeiliad prosiectau Ysgol Dewi Sant ac Ysgol Twm o'r Nant yn derbyn diweddariad ar ôl hanner tymor. Mae'r ddau brosiect wedi cael eu dal yn ôl am resymau gwahanol a byddwn yn adrodd yn ôl i'r budd ddeiliad gyda'r wybodaeth ddiweddaraf bryd hynny.

Cyflwynwyd cais am gyllid ar gyfer prosiectau Ysgol y Llys a Chylch Rhuthun ym mis Ionawr 2023. Rydym ar hyn o bryd yn cydweithio gyda Llywodraeth Cymru i fwrw ymlaen gyda'r cynlluniau hyn.

Hyrwyddo dwyieithrwydd ac addysg Gymraeg

Gwefan/marchnata addysg Gymraeg - angen hyrwyddo addysg Gymraeg. Angen cyfeirio rhieni at wefannau a digwyddiadau sy'n hyrwyddo dysgu Cymraeg.

Mae is-grwp o nifer o randdeiliaid / asiantaethau / sefydliadau wedi bod yn cyfarfod i fapio holl ddarpariaeth Cymraeg i rieni a phlant cyn oed ysgol. Bydd yr wybodaeth yma yn cael ei goladu a'i gynnwys ar wefan y sir ynghyd â gwybodaeth am ysgolion cynradd, uwchradd ac ôl 16. Bydd cardiau post hefyd yn cael eu creu gyda chodau QR arnynt yn eu cyfeirio at safleoedd penodol.

Deilliant 2

Cam gweithredu: - Mwy o blant dosbarth derbyn / pump oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

Cynyddu capasiti mewn Ysgolion Cyfrwng Cymraeg

Ysgol Gymraeg y Gwernant, Llangollen yn aflwyddiannus gyda'r cais ar gyfer yr Her Ysgolion Cynaliadwy. Bydd y Bwrdd Rhaglen Moderneiddio Addysg yn cyfarfod i drafod y prosiect fis nesaf.

Newid dynodiad ieithyddol ysgolion

- Heriau dal i fodoli gyda ysgolion T2. Diffiniad o addysgu 50%. Llwybr 'ail iaith' yw T2.
- Dwy ysgol arall wedi dangos diddordeb fod yn T2
- Ysgol Llanfair, dosbarth meithrin Cymraeg yn unig Medi 2023

Deilliant 3

Cam gweithredu: - Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.

Hyfforddiant datblygu llafaredd plant gydag athrawon ysgolion Cymraeg y sir yn datblygu'n effeithiol.

Hwyrddyfodiaid - angen datblygu model i gefnogi hwyrddyfodiaid yn y ganolfan yn Llanelwy. Mae sawl model yn cael eu hystyried gan obeithio cael dosbarth o hwyrddyfodiaid flwyddyn nesaf.

Mae swyddogion y sir wrthi'n datblygu cynlluniau gweithredu i ddatbylgu llafaredd mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, cyfrwng Cymraeg a Saesneg.

Yn dilyn cyfarfod gyda swyddogion o'r llywodraethwyr, ni fydd Ysgol Brynhyfryd nac Ysgol Dinas Bran yn newid categori ieithyddol. Fodd bynnag, bydd angen trafodaethau pellach gyda'r ddwy ysgol i greu polisi a systemau mewnol yn yr ysgol i sicrhau nad yw plant yn newid o un ffrwd i'r llall nac ychwaith yn dewis astudio rhai pynciau trwy'r Gymraeg ac eraill trwy'r Saesneg.

Mae angen parhau i gryfhau'r cynnig uwchradd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael i ddisgyblion yn Ne Sir Ddinbych. Mae'r un cynnig ieithyddol bellach ar

gael i bob disgybl yn Bryn Hyfryd ac mewn 80% o bynciau yn Ninas Bran yn CA 3 a 4.

Bydd angen trafod y posibiladau o greu dosbarth trochi yn Bryn Hyfryd.

Deilliant 4

Cam gweithredu: - Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg

Cynyddu'r gyfradd trosglwyddo o ysgolion cynradd Cymraeg i addysg Uwchradd Cymraeg i 95% o fewn 5 mlynedd.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i greu rhaglen pontio trawsirrol cadarn a chodi'r cwestiwn gyda rhieni ym mlwyddyn 5 o ran pa ffrwd / ysgol uwchradd y mae'r disgyblion am ddewis.

Mae angen atgyfnerthu'r neges a'r disgwyliad bod plant yn derbyn addysg Gymraeg o'r meithrin tan 16 +.

Rydym yn datblygu gwefan Sir Ddinbych i gydlynnu holl wybodaeth am fanteision addysg Gymraeg a'u rhannu ar wefan y sir, ysgolion a chyfryngau cymdeithasol.

Cynyddu'r niferoedd sy'n mynd i'r dosbarth trochi yn Ysgol Glan Clwyd. Mae prosiect peilot ar hyn o bryd yn ysgolion Brynhedydd a Bodnant gydag athrawes o'r Tim Cefnogi'r Gymraeg, Yr Urdd a Menter Iaith yn ymweld â disgyblion Blwyddyn 5 a 6 yn cynng gweithgareddau hwyliog yn y Gymraeg i annog mwy o blant i fynd i'r dosbarth trochi yn Glan Clwyd.

Deilliant 5

Cam gweithredu: - Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.

Mae llawer iawn o fwrlwm a gweithgareddau Cymraeg yn yr ysgolion fel rhan o weithgareddau'r Siarter Iaith / Cymraeg Campus.

Mae hyfforddiant datblygu llafaredd plant gydag athrawon ysgolion Cymraeg y sir yn datblygu'n effeithiol.

Mae pob ysgol gynradd cyfrwng Saesneg wedi sicrhau'r wobr efydd Cymraeg Campus. Mae Ysgol Bodnant ac Ysgol Cefn Meiriadog wedi derbyn y wobr Arian. Rhagwelir y bydd pedair ysgol arall yn derbyn y wobr Arian cyn wyliau'r haf.

Mae pob clwstwr wedi gweithio gyda 'gwasanaethau allanol / trydydd sector' megis 'Cân Sing', 'Welsh Whisperer', Ed Holden (aka Mr. Phormula), Ameer Rana-Davies (1Miliwn L.t.d) ac arbenigwyr Celfyddydau Creadigol er mwyn codi ymwybyddiaeth o'u Cymreictod ac ymarfer siarad Cymraeg

Mae'r cyngor yn cydweithio'n agos iawn gyda'r partneriaid megis yr Urdd, a Menter Iaith, i gydgyllunio rhaglen waith a chydlynu gweithgareddau a fydd yn cefnogi blaenoriaethau yn y cynllun yma.

Targeddu mwy o gefnogaeth i llai o ysgolion – Ysgolion cynradd Saesneg all fwydo'r dosbarth trochi yn Glan Clwyd – Bodnant a Brynhedydd.

Ysgolion cynradd Cymraeg sydd wedi colli plant yn ddiweddar - Ysgol Y Llys a Dewi Sant

Ysgolion cynradd Cymraeg sydd a chanran uchel o blant yn mynd i ffrydiau Saesneg yn ne'r sir – dim prosiectau ar waith eto.

Deilliant 6

Cam gweithredu: - Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (“ADY”) (yn unol â'r dyletswyddau a bennir gan y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018)

Mae prinder staff sy'n siarad Cymraeg ac adnoddau Cymraeg yn bryder. Mae angen ail edrych ar systemau recriwtio a threialu systemau newydd i annog siaradwyr Cymraeg i'r Sir.

Rydym ar hyn o bryd yn adolygu'r ddarpariaeth gyfredol ac ehangu'r cymorth cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ar gyfer disgyblion mewn ysgolion yn Sir Ddinbych.

Bydd cyfarfod o arweinwyr gwasanaethau ADY Sir Ddinbych yn cyfarfod i drefnu awdit o'r ddarpariaeth Cymraeg ymhob adran.

Gyda'r wybodaeth o'r awdit yma, gallwn gynlluo i gynnyddu'r ddarpariaeth Gymraeg.

Deilliant 7

Cam gweithredu: - Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) a thrwy gyfrwng y Gymraeg

Mae swyddogion y Tim Cefnogi'r Gymraeg wrthi'n creu rhaglen hyfforddiant a fydd ar gael i ysgolion cyn yr haf – Addysgeg ac addysgu Cymraeg i blant, yn ogystal â datblygu sgiliau siarad Cymraeg unigolion.

Hyfforddiant mewn ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg 2022-2023

Mae 77 o staff ysgol (athrawon a chymorthyddion) wedi cwblhau'r cyrsiau HMS Cymraeg.

Mae 7 ysgol wedi cael derbyn cymorth cyn-arolwg Estyn.

Mae 15 o athrawon ysgol wedi derbyn HMS 'ar y safle' yn ymwneud â chyflwyno'r fframwaith 'ysgolion/ffrydiau/lleoliadau cyfrwng Saesneg'.

Hyfforddiant mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg – Mae rhwydwaith newydd cael ei greu i gefnogi cydlynwyr y Gymraeg mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg, er mwyn adnabod anhenion hyfforddiant, manau i'w datblygu a rhannu arfer da.

Hyfforddiant mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg – mae rhwydwaith cryf wedi ei greu ble mae cydlynwyr yn cyfarfod yn rheolaidd ac yn derbyn hyfforddiant ar ddatblygu llafaredd plant.

Hyfforddiant mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg- mae cyfarfod wedi ei drefnu i ffurfio rhwydwaith i gefnogi cydlynwyr Cymreg mamiaith yn yr ysgolion Cymraeg/dwy ffrwd.